

زیبایی‌شناسی در اشعار منوچهری دامغانی

مؤلف: طبعه مهدی نژاد

www.ketab.ir

سرشناسه: مهدی نژاد، طیبه ۱۳۶۳-

عنوان قراردادی: دیوان. برگزیده. شرح

Divan .Selection. Interpretation

عنوان و نام پدیدآور: زیبایی شناسی در اشعار منوچهری دامغانی / طیبه مهدی نژاد.

مشخصات نشر: بوشهر: زمزمه های روشن، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۲۵۸ ص

شابک: 978-600-6618-54-8

وضعیت فهرست نویسی: فیفا.

موضوع: منوچهری، احمد بن قوص، ۴۳۲ق. . دیوان — نقد و تفسیر.

موضوع: شعر فارسی — قرن ۵ق. — تاریخ و نقد.

شناسه افزوده: منوچهری، احمد بن قوص، ۴۳۲ق. . دیوان. شرح

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵/۸۸۰/PIR4754

رده بندی دیویی: ۱/۲۲۸

شماره کتاب شناسی ملی: ۴۵۷۰۲۱۳

زیبایی شناسی در اشعار منوچهری دامغانی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

صفحه آرای و طراحی جلد: احمد شیخ زاده.

ویراستار: منصوره صبح نمایان.

نمونه خوانی: صالحه رئیسی.

آدرس: بوشهر، خیابان هلالی، جنب مصالح ساختمانی محمد.

شماره تماس: ۰۹۱۷۸۷۱۶۱۳۶

۱.....	مقدمه
۳.....	مفاهیم
۳۵.....	بررسی آرایه های بدیعی در دیوان منوچهری دامغانی
۲۵۱.....	منابع

مقدمه:

زبان و ادبیات فارسی دورانی از شکوه و عظمت را پشت سر نهاده است و از همان آغاز پیدایش نخستین بافته‌های شعر فارسی، شاعرانی بودند که با توجه به مقتضیات دوره زندگی خود به سرودن اشعار ماندگار روی آوردند. دوره سامانیان و غزنویان از جمله نخستین دورانی است که شاعران ایرانی چون فردوسی، رودکی و منوچهری در این دوره با به اقلیم شعر و شاعری نهادند و آثار گرانبهایی از خود به یادگار گذاشتند.

در هر دوره یا در هر سبکی از زبان و ادبیات فارسی، شعر ویژگی‌هایی مختص به خود دارد و علاوه بر آن، برخی از شاعران فارسی‌زبان، در سبک یا دوره مخصوص به خود سرآمد است و به نوعی صاحب سبک شده است. آشنایی با این تغییر و تحولات سبکی ضمن این که موجب آشنایی بیشتر و بهتر با شاعران می‌گردد، سبب حفظ فرهنگ و تمدن ایرانی می‌شود و خوانندگان این گونه متون، به عنوان حامیان فرهنگ و تمدن ایرانی، بار این مسئولیت خطیر را به دوش می‌کشند تا مانع فراموش شدن و از بین رفتن این گنجینه عظیم شوند.

منوچهری دامغانی شاعر نام‌آور قرن پنجم هجری از جمله شاعرانی است که در حوزه ادبیات به عنوان شاعر طبیعت و مبدع مسمط از وی نام برده می‌شود. با توجه به عصر غزنویان و توجه بیش از حد شاهانی چون مسعود غزنوی به مدح، در دیوان منوچهری اشعار مدحی به وفور دیده می‌شود و از آن جا که مدح از موضوعات اصلی قصیده می‌باشد و یکی از بخش‌های قصیده تشبیب نام دارد و عرصه‌ای است که در آن شاعر به وصف

روابط بین عاشق و معشوق و طبیعت روی می‌آورد؛ لذا در این زمینه منوچهری به خوبی هنرنمایی کرده است و چنان طبیعت را به طور زیبا توصیف کرده، که وی را شاعر طبیعت لقب داده‌اند. به دنبال این هنر، منوچهری برای توصیف از طبیعت توانسته از طیف وسیعی آرایه‌های ادبی به نحو احسن استفاده کند که از همه انواع آرایه‌های ادبی بیش از همه چیز تشبیه در دیوان وی بسامد دارد. به همین مناسبت وی را استاد تشبیه نامیده‌اند و انواع متعددی از تشبیه مانند تشبیه مرکب، تشبیه جمع، تشبیه تسویه و... در اشعار وی به چشم می‌خورد.

همان‌گونه که اشاره شد، منوچهری دامغانی را مبتکر مسمط می‌دانند و مسمط یکی از قالب‌های شعر فارسی است که در این قالب منوچهری توانست ابیاتی را که مسجع و چهارخانه بودند بر سه دهه و به صورت مسمط درآورد به همین دلیل وی را واضع مسمط می‌دانند. رجوع به دیوان منوچهری سبب آشنا شدن خوانندگان با این نوع از قالب شعری می‌شود و با مسمط‌های زیبایی مواجه می‌شوند که نظیر آن را در جایی دیگر نخواهند یافت و از سویی دیگر با انواع سونامی و آرایه‌های ادبی روبرو خواهند شد.

علاوه بر این ویژگی‌های شعر منوچهری که بیان گردید، با مطالعه دیوان وی، خواننده با صحنه‌ای روبرو می‌شود که سراسر شادی و سرور است و این صحنه به ندرت در دیوان اشعار دیگر شاعران دیده می‌شود زیرا منوچهری همان‌جا که از شادی و می و معشوقه، مجالس یزم و سرور، کامرانی و کامروایی سخن گفته است و همین نکته سبب آهنگین شدن اشعار وی گردیده است و موسیقی خاصی در کلام وی حس می‌شود، به طوری که در سراسر دیوانش لفظی اندوهناک دیده نخواهد شد.